

היום נלמד בעזרת ה':

עירובין דף צג

הגמרא ממשיכה להביא מקרים שבהם יש לכאורה מחיצה לאיסור:

סיכך על גבי אכסדרה שיש לה עמודים (תמונה 0985), הרי זו כשרה לסוכה. כיון שלאכסדרה יש שתי דפנות לאורכה, ובדופן השלישית והרביעית קבועים עמודים בקרני הזוויות ברוחב טפח, וההלכה היא שסוכה שיש לה שתי דפנות כהלכתן והשלישית רחבה רק טפח הרי היא כשרה.

ואם הוא השווה את פצימיה (תמונה 0986), כלומר שהוסיף שתי מחיצות חדשות ליד המחיצות הראשונות, וכעת העמודים הנ"ל לא נראים בתוך האכסדרה, הרי זו סוכה פסולה, כיון שיש לה רק שתי מחיצות. וא"כ מצאנו שיש מחיצה האוסרת.

בית שחציו מקורה (= מכוסה בגג) וחציו אינו מקורה (תמונה 0990), אם יש גפנים תחת החלק המקורה מותר לזרוע זרעים בחלק שאינו מקורה ולא צריך להרחיק ד' אמות משום כלאיים, לפי ש'פי תקרה יורד וסותם' וכאילו שיש מחיצה בין הגפנים לזרעים. ואם השווה את קריו (= שהוסיף תקרה לכל הבית) אסור לזרוע שם זרעים, כיון שעתה אין מחיצה המבדלת בין הגפנים לזרעים. וא"כ מצאנו שיש מחיצה האוסרת.

יש במחיצות הכרם להקל ולהחמיר: כרם הנטוע עד עיקר המחיצה (= סמוך ודבוק למחיצה), מותר לו לזרוע זרעים סמוך ודבוק למחיצה מהעבר השני שלה. ואילו לא היתה שם מחיצה היה עליו להרחיק את הזרעים ד' אמות מהכרם, וזה הוא מחיצות הכרם להקל.

ואם היה הכרם רחוק מהכותל אחת עשרה אמה (או פחות), אסור לו לזרוע זרעים בין הכרם למחיצה. ואילו לא היתה שם מחיצה כלל היה יכול להרחיק ד' אמות מהכרם ולזרוע, וזה הוא מחיצות הכרם להחמיר. וא"כ מצאנו שיש מחיצה האוסרת.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

קרכת הכרם (תמונה 0993): ישנו איסור בלאיים שאסור לזרוע תבואה וירקות סמוך לכרם הגפן. אמנם אם באמצע הכרם ישנה קרכת בגודל מסויים מותר לזרוע שם מין אחר כיון שהיא עומדת בפני עצמה. לדעת בית הלל גודל הקרכת הוא 16 אמות. טעם הדבר ששדה הפחותה מארבע אמות בטלה לגבי הכרם, ובכדי שהשדה לא תתבטל מכל צדיה לכרם אנו זקוקים לשמונה אמות (שאל"כ מכל צד חצי שדה יתבטל לכרם), אך אנו זקוקים גם לארבע אמות נוספות מכל צד בשביל מעבר העגלה עם השוורים לצורך חרישה ובצירה. (לביאור דעת בית שמאי עיין ברש"י לעיל דף ג.).

מחול הכרם (תמונה 0994): כרם שהקרכת מקיפה אותו מסביב, דהיינו בין הכרם לגדרותיו. כאן לבית הלל מספיק 12 אמה; ארבע למעבר העגלה והשוורים, ארבע לשדה של המין האחר, וארבע נוספים הסמוכים לגדר שאין הדרך לזרוע בהם. (לביאור דעת ב"ש עיין ברש"י לעיל דף ג.).

ג' קרפיות זה בצד זה: שלשה אנשים שהלכו בדרך, וכל אחד עשה קרפף כדי לזר, בו, והם הקיפוהו במחיצות גרועות כגון מחיצה של 'שתי' (= עמודים שאין רווח של ג' טפחים בין עמוד לעמוד) או מחיצה של 'ערב' (= הקיפוהו בחבלים עד לגובה י' טפחים ואין רווח של ג' טפחים בין חבל לחבל), שהדין הוא שמחיצות גרועות אלו מועילות לטלטל בתוך הקרפף ליחיד רק עד שטח של בית סאתיים, ואם הם ג' אנשים יש להם דין 'שיירא' ומותר לטלטל בתוכו אפילו אם שטחו יותר מבית סאתיים.

במקרה ששני הקרפיות החיצוניים מגופפים (= רחבים מהקרפף האמצעי, תמונה 0995) והאמצעי אינו מגופף כלומר שהוא פרוץ לשניהם במילואו, ובכל קרפף דר אדם יחידי, נעשה הקרפף האמצעי כאילו דרה בו 'שיירא' של ג' בני אדם, לפי שאנו אומרים שדיוירי הגדולים נמצאים בקטן ונמצא ששלושתם דרים באמצעי, והאמצעי מותר בטלטול אפילו אם הוא גדול מבית סאתיים.

אבל אם הקרפף האמצעי מגופף והשנים החיצוניים אינם מגופפים (= שהוא רחב מהם, והם פרוצים לו במילואם, תמונה 0997), ובכל קרפף דר אדם יחידי, נותנים להם

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

רק בית שש, כלומר בית סאתיים לכל קרפף, שהרי אין שלשה אנשים בקרפף אחד, לפי שהאמצעי דר לבדו באמצע, ולמרות שהוא נידון כאילו הוא דר גם בחיצוניים (= שהרי אנו אומרים שדיוירי הגדול נמצאים בקטנים), הרי יוצא שבכל קרפף חיצוני דרים רק שני אנשים ולא שלשה.

איבעיא להו: הגמרא מסתפקת מה הדין כשהקרפף האמצעי מגופף והשנים החיצוניים אינם מגופפים, ושני אנשים דרים באמצעי, ובכל אחד מהחיצוניים דר אדם אחד - האם יש לדון את הקרפפות החיצוניים כאילו דרים בכל אחד מהם שלשה בני אדם, כיון שהדרים באמצעי נידונים כאילו הם דרים אף בחיצוניים, ונמצא שבכל אחד מהחיצוניים יש ג' אנשים ויש להתירם אפילו אם הם גדולים מבית סאתיים. או שמא אנו אומרים שאחד מן הדרים באמצע יוצא לקרפף חיצון אחד והשני יוצא לקרפף החיצון השני, ונמצא שיש בכל אחד מהחיצוניים רק ב' אנשים, ונותנים לכל אחד מהם רק בית סאתיים.

ספק נוסף: אם נפשוט כצד השני שבספק הנ"ל (= שאחד מן הדרים באמצע יוצא לקרפף חיצון אחד והשני יוצא לקרפף החיצון השני), מה הדין כשבכל אחד מהקרפפות החיצוניים יש שני אנשים, ובקרפף האמצעי יש אדם אחד - האם כאן בודאי שבשני החיצוניים יש שלשה אנשים, שהרי אם הוא יצא לכל אחד מהחיצוניים נמצא שיש בכל אחד מהם ג' אנשים. או שמא כיוון שאין אנו יודעים לאיזה מן החיצוניים הוא יצא, לכן אנו לא נותנים היקף יותר מבית סאתיים לאף אחד מהם.

אמר רב חסדא גידוד חמישה: חצר שיש בצידה קרקע גבוהה (= גידוד) חמישה טפחים, והוסיפו על הקרקע עוד מחיצה של חמישה טפחים - אינם מצטרפים לעשרה טפחים ואין לזה דין 'מחיצה'.

שתי חצירות: שתי חצירות סמוכות זו לזו, שהשניה עומדת על קרקע גבוהה מחברתה חמישה והוסיפו לה עוד מחיצה חמישה - מערבות כל אחת לעצמה ולא ביחד. פחות מכאן מערבות ביחד. מוכח מכאן שהגידוד והמחיצה מצטרפות לעשרה ויוצרות מחיצה החוצצת בין החצירות?

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

הגמרא עונה שרב חסדא מודה שלתחתונה יש מחיצה, מכיון שהיא רואה למולה מחיצה בגובה עשרה. ודבריו נאמרו לגבי החצר העליונה שלא רואה מחיצה עשרה.

אך הבעיה היא: שאם כן העליונה צריכה להיות אסורה לערב גם לעצמה מכיון שאין לה מחיצה בינה לתחתונה והיא פרוצה למקום האסור לה?

כגון שהיתה עליונה מגופפת: מדובר כאן שהחצר העליונה בנתה מחיצה עשרה מעל הגידודי בצדדי החצר, ובאמצע הנמיכה את המחיצה לגובה חמישה טפחים עד משך של עשר אמות. נמצא שלחצר העליונה יש מחיצה בגובה עשרה עם פתח באמצע, ולכן היא יכולה לערב לעצמה. אך החצר התחתונה אינה יכולה לערב איתה (כמו בשתי חצירות שיש פתח ביניהן) מכיון שלה אין פתח לעליונה, שהרי גובה הגידוד עם גובה המחיצה הנמוכה מצטרפים לעשר מצידה, והיא רואה את גובה המחיצה.

אך הבעיה היא: שאם כן במקרה שבאמצע יש פחות מעשרה טפחים - הדין הוא שמערבות ביחד כמובא בסיפא של הברייתא למעלה. והרי אם אין גובה עשרה באמצע - המקום הזה נחשב כפתח גם לחצר התחתונה, ואם כן יכולות גם לערב כל אחת לעצמה ולא רק ביחד?

כגון שנפרצה התחתונה במלואה: מדובר שהחצר התחתונה קטנה מהעליונה, ומקום החיבור ביניהם הוא המקום של העשר אמות המצורפות מחמישה גידודי חמישה מחיצה (והגדולה עודפת על הקטנה מהצדדים במחיצות גבוהות עשרה על הגידוד). ולכן במקרה שבאמצע החצר הגדולה יש גובה פחות מעשרה טפחים - אי אפשר להחשיב את זה כפתח לתחתונה, שהרי היא פרוצה במלואה למקום האסור לה (החצר הגדולה). ובאמת העליונה יכולה לערב לעצמה, אבל התחתונה חייבת לערב ביחד עם הגדולה. ודברי הברייתא נאמרו ביחס לתחתונה שמערבת ביחד עם העליונה.

בעי רב הושעיא: דיירים שבאו בשבת לרשות שהם אוסרים אותה לטלטל - כגון שתי חצירות סמוכות שנפל הכותל שביניהם בשבת. האם הם אוסרים זה על זה לטלטל בחצרם?

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

ת"ש: חצר קטנה הסמוכה לגדולה שנפלה המחיצה שביניהם - הקטנה אסורה מכיון שהיא פרוצה לגדולה במלואה (אך הגדולה מותרת מכיון שהקטנה נחשבת לפתח שלה). לכאורה יש מכאן ראייה שהם אוסרים זה על זה. אלא אם נאמר שמדובר שהמחיצה נפלה בערב שבת. כך הסתפק רבה לדחות. ואביי הזכיר לרבה שהוא עצמו אמר באופן ודאי שאם הותר הטלטול בערב שבת הותר לכל השבת.

עירב דרך הפתח: שתי חצירות סמוכות שיש פתח או חלון ביניהם - יכולות לערב בנפרד או ביחד. ואם עירבו ביחד ובשבת נסתם הפתח או החלון - מותרות להמשיך לטלטל ביניהם (כגון דרך חורים וסדקים שבכותל) מכיון ששבת שהותרה הותרה.

